

**derde Voortgangsrapportage
Sectorplan hbo kunstonderwijs
studiejaar 2014-2015**

Inhoud	bladzijde
1. Het kunstonderwijs	3
2. Volumereductie bacheloropleidingen	5
3. Kwaliteitsversterking kunstvakonderwijs	9
4. Praktijkgericht Onderzoek	16
5. Agenda studiejaar 2015-2016	26

Bijlage

Taskforce KUO Onderzoek Rapportage 2014-2015.

1. Het kunstonderwijs

Dit is de derde Voortgangsrapportage over de uitvoering van het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016 'Focus op Toptalent'. In het Sectorplan staan de voornemens van de hogescholen met kunstonderwijs voor de studiejaar 2012-2013 tot en met 2015-2016. De hogescholen spraken met elkaar af jaarlijks een voortgangsrapportage op te leveren over de stand van zaken in de uitvoering van het Sectorplan en die tevens aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) te verstrekken.

Minder studenten

In het studiejaar 2014/2015 is **ten opzichte van 2010 het aantal studenten afgenomen met 1.358**. Deze afname vindt conform de afspraken uit het Sectorplan met name plaats in de disciplines Autonome Beeldende Kunst en Muziek. De verwachting is dat de hogescholen in het studiejaar 2015-2016 als sector aan de afspraken voldoen.

De hogescholen zijn vastberaden op weg in de uitvoering van de voorgenomen reducties. De hogescholen nemen voor bepaalde bacheloropleidingen minder studenten aan, waardoor er uiteindelijk in het studiejaar 2015-2016 in totaal in ieder geval 1.383 studenten minder bij deze opleidingen zijn. In het eerste uitvoeringsjaar was al sprake van een reductie van 866 studenten, in het tweede uitvoeringsjaar van bijna 1.100 studenten, en in het derde uitvoeringsjaar al van 1.358 studenten. Zie hoofdstuk 2 voor meer informatie.

In het studiejaar 2014-2015 was het totaal aantal inschrijvingen voor bacheloropleidingen in de sector kunstonderwijs 17.383 studenten. Ten opzichte van het peiljaar 2010 uit het Sectorplan, is het aantal inschrijvingen in het bacheloronderwijs met 1.716 afgenomen. Kijken we nog verder terug naar het niveau in 2004¹, dan is het totaal aantal ingeschreven bachelorstudenten minder dan tien jaar geleden.

Kwaliteitsversterking

Passend bij de eigen missie en doelstellingen werken individuele hogescholen verder aan de kwaliteitsversterking van het onderwijs door te investeren in de voortrajecten, bacheloropleidingen, de masteropleidingen en in onderzoek. Zie hoofdstuk 3 voor meer informatie.

In de onderlinge samenwerking versterkten zij de aandacht voor 'jong talent' en stemden zij nader af over het praktijkgericht onderzoek. De kunstvakdocentopleidingen werken samen met het werk- en beroepenveld aan nieuwe opleidingsprofielen. Het aanbod van masteropleidingen is kwalitatief en kwantitatief versterkt. Door nieuwe masteropleidingen en de uitbouw van bestaande masteropleidingen komen er niet meer hbo-opgeleiden op de arbeidsmarkt uit deze sector, maar worden diegenen die al een bacheloropleiding hebben wel beter toegerust voor de arbeidsmarkt.

Het is een kleine traditie geworden dat iedere voortgangsrapportage een eigen accent heeft dat actueel is en een sleutelrol heeft in de versterking van de kwaliteit van het kunstonderwijs. Het accent voor deze rapportage is '**Praktijkgericht Onderzoek**', zie hoofdstuk 4. Het kunstonderwijs sluit daarmee aan op de actualiteit van de Nationale Wetenschapsagenda en de ambities uit de strategische agenda van de Vereniging Hogescholen #2025 wendbaar & weerbaar die in het voorjaar van 2015 verscheen.

Accenten in de vorige rapportages waren respectievelijk ondernemerschap en jong talent.

Het cultureel ondernemerschap is een vanzelfsprekend basisonderdeel van ieder curriculum in het kunstonderwijs. Juist omdat een groot deel van de afgestudeerden als zelfstandige aan de slag gaat, wordt

¹ In oktober 2004 was het aantal ingeschreven studenten in de sector kunstonderwijs 17.419 bij de bacheloropleidingen, hbo-monitor, feiten en cijfers website Vereniging Hogescholen, <http://www.vereniginghogescholen.nl/feiten-en-cijfers>

in het bijzonder aandacht besteed aan vaardigheden en kennis op het terrein van ondernemerschap. Dat kan op verschillende manieren, passend bij de betreffende opleiding. In de eerste voortgangsrapportage zijn per hogeschool aansprekende voorbeelden opgenomen.

De ontwikkeling van jong talent is onontbeerlijk voor een hoogwaardige instroom. In het kunstonderwijs wordt streng geselecteerd om alleen de beste studenten toegang te geven tot het kunstonderwijs. In de tweede voortgangsrapportage heeft de Taskforce Jong Talent de agenda opgeleverd en zijn per hogeschool de initiatieven genoemd ter ondersteuning van jong talent.

Samen verder

De sector kunstonderwijs bereidt een vervolgagenda 2016-2020 voor de periode na het Sectorplan voor, die in september 2016 wordt opgeleverd. Zie hoofdstuk 5.

Het kunstonderwijs in feiten en cijfers

Het kunstonderwijs is een **kleine sector** in het hbo: 4% binnen het hbo. In 2014 17.383 ingeschreven bachelor studenten. Ter vergelijking: bij de hogere sociale studies 54.170 en bij de economische opleidingen 179.814.

Het aantal studenten dat een bacheloropleiding in het kunstonderwijs volgt neemt de laatste jaren af. De hogescholen nemen **minder studenten** aan. In 2014 was de instroom bij de bacheloropleidingen gedaald tot 3.940 studenten. Daardoor stromen er minder mensen vanuit het kunstonderwijs uit op de arbeidsmarkt. In sommige onderzoeken wordt een toename gezien op de arbeidsmarkt van 'creatieven' en kunstenaars. Deze mensen komen dus niet uit de kunstvakopleidingen, maar uit andere hbo-opleidingen, uit het mbo of uit het wo.

De belangstelling van jonge mensen voor de hbo kunstopleidingen is aanhoudend hoog. De kunstvakopleidingen hebben nauwelijks een pendant in het wo. De **streng selectie** houdt de kwaliteit hoog en beheerst de instroom.

Het kunstonderwijs in Nederland staat **internationaal** uitstekend aangeschreven en trekt veel studenten uit het buitenland: ongeveer ¼ deel van de studenten kunstonderwijs komt uit het buitenland. Een groot deel van de (internationale of Nederlandse) studenten gaat vervolgens in het internationale werkveld aan de slag.

Hoe doen kunstenaars het op de arbeidsmarkt? Daar is soms verwarring over, omdat iedereen zich 'kunstenaar' kan noemen en onderzoeken verschillende definities en invalshoeken hanteren. Van de mensen die aangeven 'kunstenaar' van beroep te zijn, heeft 60% een mbo- of een hbo-opleiding gevolgd².

Een deel van de afgestudeerden komt in werkvelden terecht die worden aangeduid als 'economisch' of 'technisch'. Zij leveren daar hun bijdragen aan innovatie. Het beeld bestaat soms onterecht dat er teveel 'creatieven' of 'kunstenaars' uitstromen uit het hbo kunstvakonderwijs. Daar is de instroom juist beperkt, terwijl die bij opleidingen in de technische en economische sectoren de afgelopen jaren juist groeide. Daarnaast stromen ook vanuit het mbo 'artiesten' op de arbeidsmarkt.

81% van de afgestudeerden uit het hbo kunstonderwijs heeft binnen drie maanden na afstuderen **werk**. Dat is net iets boven het hbo-gemiddelde en beter dan bij de sectoren economie en hogere sociale studies³. Afgestudeerden zijn bij uitstek ondernemend. Een groot deel start als **zzp'er**.

² CBS, Monitor Kunstenaars en afgestudeerden aan creatieve opleidingen, 2014.

³ HBO-monitor 2014: de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden in het hbo.

2. Volumereductie bacheloropleidingen

Het aantal ingeschreven studenten bij kunstopleidingen is al jaren tamelijk stabiel, ondanks de grote aanhoudende belangstelling van potentiële studenten. Dat komt door de strenge selectie die bij de aanmeldingen plaatsvindt. Daarbovenop hebben de hogescholen in het Sectorplan afgesproken om het aantal studenten terug te brengen bij bepaalde bacheloropleidingen om de (kwantitatieve) aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Dat betreft een aantal bacheloropleidingen in de disciplines Muziek, Autonome Beeldende Kunst, Vormgeving, Dans en Theater, waarbij de hogescholen door reductie van de instroom komen tot volumebeperking. De voornemens van de betreffende hogescholen zijn concreet in aantallen uitgewerkt in de Houtskoolschets⁴, behorende bij de uitwerking van het Sectorplan.

Minder studenten in het kunstonderwijs

In het eerste uitvoeringsjaar van het Sectorplan, was reeds sprake van een daling van het aantal ingeschreven studenten met 866 studenten ten opzichte van 2010. In het tweede uitvoeringsjaar van het Sectorplan was de reductie reeds 1.095 en in het derde uitvoeringsjaar 1.358.

Streefcijfers studiejaar 2015-2016

In studiejaar 2015-2016 zal sprake zijn van een totale reductie van in ieder geval 1.383 studenten voor de betreffende bacheloropleidingen samen. De peildatum bij deze voornemens is oktober 2010 met eindrealisatie in oktober 2015. De definitieve gegevens over deze aantallen zijn bekend in het jaar n +. Dit betekent concreet dat de gegevens over oktober 2015 beschikbaar komen in februari 2016. Voor de hogescholen zal dat aanleiding zijn om de stand dan nogmaals op te maken en te relateren aan de actuele gegevens over het aantal ingeschreven studenten van dat moment. Immers, gedurende het studiejaar veranderen deze cijfers doordat studenten afstuderen, intussen van opleiding zijn veranderd, of uit het hbo zijn gegaan. De hogescholen zullen deze geactualiseerde cijfers in maart 2016 aan minister Bussemaker rapporteren.

De verwachting is dat de hogescholen gezamenlijk in het studiejaar 2015-2016 bij alle betreffende disciplines aan hun afspraken voldoen. Het uitgangspunt is dat de sector kunstvakonderwijs in totaliteit voor de betreffende bacheloropleidingen het beoogde beeld laat zien: een reductie van het aantal ingeschreven studenten. Ook het beeld per discipline zal het beoogde resultaat laten zien: een reductie.

Op het niveau van de individuele hogeschool zijn kleine afwijkingen mogelijk. Dit zal zich naar verwachting bij enkele hogescholen voordoen. De praktijk is namelijk uitermate weerbarstig waardoor het moeilijk is exact op het aantal ingeschreven studenten uit te komen. Dat heeft te maken met een aantal afhankelijkheden: de instroom, de problematiek van de 'langstudeerders', momenten van uitstroom en met de bedrijfsvoering bij met name kleinere kunsthogescholen of faculteiten.

De hogescholen hebben hierover met elkaar nadere afspraken gemaakt. De afspraak is dat een hogeschool een afwijking van 5% mag hebben op het meetmoment van 1 oktober 2015. Vervolgens dient de hogeschool in twee jaar (1 oktober 2017) uiteindelijk wel op het afgesproken aantal uit te komen. De hogescholen monitoren de instroom en het aantal ingeschreven studenten nauwgezet. De betreffende hogescholen maken een herstelplan en delen dat met de andere hogescholen.

Andersom werkt het ook indien hogescholen méér hebben gereduceerd dan nodig was. Zij krijgen de mogelijkheid om in die twee jaar weer iets meer studenten aan te nemen, zodat zij op het niveau van de afgesproken aantallen uitkomen, uiteraard mits zij daartoe aanleiding zien.

⁴ Bijlage I in de Houtskoolschets, mei 2012.

Toelichting bij de onderstaande tabellen

1) Hieronder is per discipline en per individuele hogeschool aangegeven wat de stand van zaken is in de uitvoering van de reductie-afspraken.

Het jaar 2010 is het meetmoment. Vanaf studiejaar 2011-2012 zijn de hogescholen begonnen met de reductie van het aantal ingeschreven studenten. De jaren tot en met 2014 laten de voortgang zien. Deze voortgangsrapportage betreft de gegevens voor het studiejaar 2014-2015 met peildatum oktober 2014. In de kolom 2015 staan de afgesproken streefcijfers genoemd. In hoeverre deze streefcijfers zijn gehaald, zal in de volgende en tevens laatste voortgangsrapportage worden getoond. Die cijfers worden in de loop van februari 2016 definitief bekend nadat alle controles op de cijfers zijn uitgevoerd. Op grond van de gegevens van individuele hogescholen voor de instroom 2015 kunnen we echter al met redelijke mate van zekerheid de uitspraak doen dat de sector kuo in totaliteit conform de verwachtingen zal voldoen aan de afgesproken aantallen voor de inschrijvingen in het studiejaar 2015-2016.

2) De Gerrit Rietveld Academie: deze hogeschool biedt sinds het studiejaar 2014-2015 de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving aan. Deze opleiding is het resultaat van een planningsneutrale conversie van de opleiding Autonome Beeldende Kunst en de opleiding Vormgeving. De samenvoeging maakt deel uit van de prestatieafspraken op het gebied van profilering en is een uiting van de, al bestaande, samenhang in het onderwijsaanbod tussen de beeldende kunst en de ontwerpende vakgebieden. Zo was er al sprake van een gemeenschappelijk basisjaar in beide opleidingen.

3) Door deze samenvoeging wordt de reeks van de Gerrit Rietveld Academie niet meer in de aparte tabellen voor de bachelor Autonome Beeldende Kunst en Vormgeving vermeld, maar is gekozen voor de samenvoeging in één tabel, volgend uit de praktijk van samenvoeging van deze opleidingen.

4) Dit gaf aanleiding om ook de overige hogescholen die een bachelor Autonome Beeldende Kunst en/of Vormgeving aanbieden en daarover reductieafspraken hebben gemaakt in een totaal tabel voor deze opleidingen op te nemen.

5) De Hogeschool Rotterdam/ WDKA: vanaf het studiejaar 2012 worden de studenten Fotografie administratief ondergebracht bij de bacheloropleiding Autonome Beeldende Kunst. In de tabel is de reeks exclusief de studenten Fotografie vermeld, aangezien het referentiejaar 2010 is. Inclusief de studenten Fotografie bedraagt de reeks: 289 (in 2010), 282 (in 2011), 250 (in 2012), 216 (in 2013), 200 (in 2014).

Bachelors Autonome Beeldende Kunst en Vormgeving samen: inschrijvingen betreffende hogescholen

Hogeschool	2010 meetmoment	2011 voortgang	2012 voortgang	2013 voortgang	2014 voortgang	2015 streefcijfers
Gerrit Rietveld Academie	629 238	639 241	566 263	522 252	674	703
Hanzehogeschool Groningen	260 400	223 394	200 382	179 388	185 404	234 324
Zuyd Hogeschool	107 365	104 345	101 327	91 322	62 298	80 292
Totaal	1.999	1.946	1.839	1.754	1.623	1.633

Bachelor Autonome Beeldende Kunst: inschrijvingen betreffende hogescholen

Hogeschool	2010 meetmoment	2011 voortgang	2012 voortgang	2013 voortgang	2014 voortgang	2015 streefcijfers
ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten	471	411	369	315	276	339
Avans hogeschool	276	283	228	234	251	221
Hanzehogeschool Groningen	260	223	200	179	185	234
Hogeschool der Kunsten Den Haag	274	267	261	221	217	219
Hogeschool Rotterdam	243	161	131	115	112	119
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	219	222	213	187	176	180
Zuyd Hogeschool	107	104	101	91	62	80
Totaal	1.850	1.671	1.856	1.342	1.279	1.392

Bachelor Vormgeving: inschrijvingen betreffende hogescholen

Hogeschool	2010 meetmoment	2011 voortgang	2012 voortgang	2013 voortgang	2014 voortgang	2015 streefcijfers
Design Academy Eindhoven	623	596	624	625	603	542
Hanzehogeschool Groningen	400	394	382	388	404	324
Zuyd Hogeschool	365	345	327	322	298	292
Totaal	1.388	1.335	1.333	1.335	1.305	1.158

Bachelor Muziek: inschrijvingen betreffende hogescholen

Hogeschool	2010 meetmoment	2011 voortgang	2012 voortgang	2013 voortgang	2014 voortgang	2015 streefcijfers
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	681	647	645	620	612	615
ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten	640	643	623	617	591	595
Codarts Hogeschool voor de Kunsten	537	503	488	489	510	483
Fontys Hogescholen	431	404	383	414	416	353
Hanzehogeschool Groningen	438	416	407	407	401	377
Hogeschool der Kunsten Den Haag	504	463	416	388	358	444
Hogeschool Inholland	144	164	152	150	153	144
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	293	270	248	245	251	264
Zuyd Hogeschool	326	336	293	301	276	298
Totaal	3.994	3.846	3.655	3.631	3.568	3.573

Bachelor Dans: inschrijvingen betreffende hogescholen

Hogeschool	2010 meetmoment	2011 voortgang	2012 voortgang	2013 voortgang	2014 voortgang	2015 streefcijfers
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	195	183	188	189	196	159
Codarts Hogeschool voor de Kunsten	165	144	125	124	117	111
Fontys Hogescholen	225	200	195	204	202	162
Totaal	585	527	508	517	515	432

Bachelor Theater: inschrijvingen betreffende hogeschool

Hogeschool	2010 meetmoment	2011 voortgang	2012 voortgang	2013 voortgang	2014 voortgang	2015 streefcijfers
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	248	254	238	238	230	236
Totaal	248	254	238	238	230	236

3. Kwaliteitsversterking kunstvakonderwijs

In het Sectorplan kunstonderwijs hebben de hogescholen afgesproken om het aantal studenten terug te brengen bij bepaalde bacheloropleidingen in de disciplines Muziek, Autonome Beeldende Kunst, Vormgeving, Dans, en Theater. In Hoofdstuk 2 is dat toegelicht.

Met de bewindspersoon van OCW is destijds afgesproken dat de betreffende hogescholen de middelen die zij met de reductie van inschrijvingen ‘vrijspelen’ mochten behouden onder de voorwaarden dat de overeengekomen reductie van het aantal inschrijvingen wordt gerealiseerd per studiejaar 2015-2016. Daarnaast was de voorwaarde dat de middelen worden ingezet voor kwaliteitsversterking van het kunstvakonderwijs. Afgesproken werd dat deze kwaliteitsinvestering kan plaatsvinden op de volgende terreinen: het versterken van de voortrajecten, het versterken van de kwaliteit van de bacheloropleidingen en versterking van de top door uitbouw van de masteropleidingen alsmede versterking van de samenhang in praktijkgericht onderzoek. Op deze terreinen investeren de hogescholen met behulp van de ‘vrijgespeelde’ middelen en met eigen middelen.

Op ieder van de terreinen van kwaliteitsinvestering vindt op initiatief van de betreffende hogescholen nadere afstemming en kennisdeling plaats. Op de terreinen voortrajecten en onderzoek doen de hogescholen dat met de Taskforce Jong Talent en met de Taskforce Onderzoek. Bij de versterking van de bacheloropleidingen stemmen de hogescholen af binnen het bestaande overleg op discipline niveau.

Hieronder worden achtereenvolgens de accenten in de kwaliteitsinvestering toegelicht, daarna volgt informatie over de ontwikkelingen bij de masteropleidingen, en vervolgens over andere gezamenlijke activiteiten in de kwaliteitsversterking.

Accenten in de kwaliteitsinvestering

In het Sectorplan heeft iedere hogeschool aangegeven waar de accenten in de kwaliteitsversterking komen te liggen. De hogescholen gaven dat met een percentage van de investering aan, verdeeld over de genoemde terreinen, met het oog op de eindsituatie in het studiejaar 2015-2016. De uitwerking van de voornemens uit het Sectorplan in concrete maatregelen heeft iedere hogeschool individueel gedaan en kenbaar gemaakt in de prestatieafspraken met het ministerie van OCW. De voortgang van deze maatregelen per instelling komt in dat kader aan de orde. In deze voortgangsrapportage schetsen de hogescholen met de onderstaande tabel een beeld van de beweging en de accenten in de voorgenomen kwaliteitsinvestering per hogeschool.

Kwaliteitsinvestering→ Instellingen ↓	Voortrajecten				bacheloropleidingen				Masteropleidingen				onderzoek			
	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014
Hogeschool																
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten ⁵	25%	15%	30%	45%	16%	5%	10%	15%	34%	4%	10%	15%	25%	0%	0%	0%
ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten					25%	15%	17%	20%	65%	10%	25%	40%	10%	2%	4%	10%
Avans Hogeschool					40%	11%	30%	35%	40%	0%	10%	15%	20%	5%	5%	20%
Codarts Hogeschool voor de Kunsten	20%	10%	15%	20%	40%	25%	30%	35%	40%	25%	30%	35%				
Design Academy Eindhoven (DAE)	10%	5%	5%	10%	40%	20%	20%	50%	30%	10%	10%	40%	20%	5%	5%	5%

⁵ Bij de AHK is het accent in de investeringen sinds aanvang van het Sectorplan (5 juli 2011) bijgesteld naar de verdeling in bovenstaande tabel.

Fontys Hogescholen	10% 10% 10% 10%	50% 20% 25% 35%	40% 5% 15% 25%	
Gerrit Rietveld Academie	15% 5% 5% 5%		85% 40% 60% 70%	
Hanzehogeschool Groningen	20% 10% 15% 18%		50% 15% 30% 40%	30% 20% 25% 28%
Hogeschool Inholland ⁶		0% n.v.t.		
Hogeschool der Kunsten Den Haag	20% 5% 10% 15%		70% 30% 40% 60%	10% 5% 10% 10%
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	10% 10% 10% 10%	40% 25% 40% 40%	30% 0% 30% 30%	20% 20% 20% 20%
Hogeschool Rotterdam			100% 20% 100% 100%	
Zuyd Hogeschool ⁷	10% 5% 8% 8%	40% 15% 30% 37%	55% 10% 35% 43%	5% 2% 3% 4%

Tabel stand van zaken per 1 oktober 2014.

Aanbod van masteropleidingen

De hogescholen geven uitvoering aan hun voornemens om met elkaar tot een volwaardig palet aan masteropleidingen te komen. Investering vindt plaats met uitbouw van de masteropleidingen. Intensievere samenwerking leidt tot versterking van de profilering en de zwaartepuntvorming.

Wat betreft de uitbouw van de masteropleidingen, hebben hogescholen in de afgelopen jaren ervaren dat de procedure aanvraag macrodoelmatigheid bij de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) niet naar verwachting verliep. Door dit knelpunt in de procedure konden de hogescholen hun voorgenomen investeringen in de masteropleidingen niet goed uitvoeren, terwijl deze samenhangen met de afspraken om het aantal studenten te reduceren. Dit knelpunt is door de hogescholen bij de minister onder de aandacht gebracht. Dat heeft geleid tot een aanvullend beoordelingskader dat de minister ter hand heeft gesteld aan de CDHO waardoor meer duidelijkheid ontstond over de samenhang van de individuele voornemens van de hogescholen en hun afspraken uit het Sectorplan. Bij enkele masters ondervinden hogescholen helaas nog steeds knelpunten bij de aanvraag macrodoelmatigheid.

In de vorige Voortgangsrapportage is per discipline een uitgebreid overzicht gegeven van de stand van zaken in de ontwikkeling van de masteropleidingen. Hieronder is dat overzicht per discipline geactualiseerd.

Discipline Dans

- Codarts en Fontys herontwikkelen gezamenlijk de master Choreografie als een joint degree. De CDHO heeft de aanvraag macrodoelmatigheid goedgekeurd. De plannen worden nu in een verdere verdieppingsslag uitgewerkt, ook met het oog op de toets nieuwe opleiding. Inschatting is dat de opleiding in het studiejaar 2016-2017 van start kan gaan met een instroom van vijf studenten per locatie.

Discipline Theater

- Binnen de Theaterschool van de AHK wordt nagedacht over een sterke verbinding en samenwerking tussen de verschillende masteropleidingen van de Theaterschool. Daarbij worden ook de mogelijkheden verkend voor een verbinding van de beide masteropleidingen voor Theater en Choreografie in een Graduate School.

⁶ De Music Academy van Inholland is een opleiding die zich specifiek richt op de popmuziek. Deze opleiding Muziek van Inholland zal zich in de komende jaren verder ontwikkelen in de richting van de media- en entertainment industrie, onder afbouw van andere activiteiten. In dat licht zet de hogeschool Inholland in op krimp noch groei.

⁷ Zuyd Hogeschool had ten tijde van het tot stand komen van het Sectorplan (5 juli 2011) een voorgenomen investering van 100% voor de masteropleidingen. Dit voornemen is bij aanvang van het studiejaar 2011/2012 bijgesteld naar de verdeling in bovenstaande tabel.

- Bij ArtEZ is de master Theatre Practices per september 2014 van start gegaan, waarbij de masteropleiding Choreografie is omgevormd om beter aan te sluiten op de doelgroep (afgestudeerden bacheloropleidingen Dans, Theater, Muziek).
- ArtEZ wil van start met een master Muziektherapie in aansluiting op de bestaande bacheloropleiding Muziektherapie. ArtEZ heeft met het oog op de bekostiging een macrodoelmatigheidsaanvraag bij de CDHO ingediend, die daarop negatief heeft geadviseerd. De bachelor Muziektherapie heeft een internationale positie. Een master op dit terrein zal deze positie versterken. Daarom streeft ArtEZ naar start van deze master per september 2016.
- Bij Zuyd Hogeschool heeft de accreditatie van de masteropleiding Theaterstudies van de Toneelacademie Maastricht inmiddels plaatsgevonden. Per 1 september 2015 is de opleiding gestart. De master kenmerkt zich door een intensieve samenwerking met de internationale beroepspraktijk en kent twee uitstrooprofielen: regie en scenografie. Artistiek onderzoek is in samenwerking met het lectoraat ‘Autonomie en Openbaarheid in de Kunsten’ sterk verankerd.

Discipline Muziek

- AHK: binnen het Conservatorium van Amsterdam start de popafdeling met het tweede jaar van een masteropleiding. Dit is een nieuwe afstudeerrichting binnen de Master Muziek.
- Codarts voegt het uitstrooprofiel Muziektherapie toe aan de Master in Artstherapies (voorheen de Master Danstherapie). Dit profiel is nu in ontwikkeling. Codarts werkt hierbij nou samen met de Anglia Ruskin University, Cambridge onder leiding van Professor Helen Odell-Miller. Het aantal masterstudenten Muziek is ten opzichte van 2010 gegroeid met 44 van 102 in 2010 tot 146 studenten in 2015. Daarnaast is in 2014 de postmasteropleiding Codarts Virtuoso van start gegaan met drie toptalenten uit de klassieke muziek.
- Fontys doet bij de Master of Music een extra investering in internationalisering (auditieplekken en samenwerkingspartners) en onderzoek (met een symposium).
- Zuyd Hogeschool zet in op de kwalitatieve doorontwikkeling van de master Muziek binnen het Conservatorium Maastricht door het internationale profiel verder uit te werken: symfonieorkestproject samen met Brussel en Keulen en de ontwikkeling van de Europese Opera Academie.

Disciplines Autonome Beeldende Kunst en Vormgeving

- De hogescholen met opleidingen Beeldende Kunst en Vormgeving werken intensief met elkaar samen in het landelijk opleidingsoverleg Overleg Beeldende Kunsten ‘OBK’. In december 2014 is een nieuw beroepsprofiel en daarvan afgeleid domeinprofiel uitgebracht voor zowel de bachelor- als de masteropleidingen. Een werkgroep is aan de slag om het profiel voor de masteropleidingen nader uit te werken. De opleidingen maken met elkaar deel uit van hetzelfde accreditatiecluster en deze masters mogen allen de titel ‘Master of Arts’ voeren. Deze gemeenschappelijke basis was de aanleiding om met elkaar naar de transparantie in het aanbod van de masteropleidingen te kijken. Die verkenning heeft geleid tot een besluit van betrokken hogescholen om de masters onder te brengen in één nieuwe CROHO-registratie als Master of Arts in Fine Art and Design. Het streven is erop gericht deze planningsneutrale conversie per 1 september 2016 te kunnen invoeren. Het betreft 16 masteropleidingen⁸. Deze opleidingen hebben een gemeenschappelijke basis, waarbij de profilering van de betreffende hogeschool en de aangeboden specialisatie tot uiting komt in het specifieke aanbod per hogeschool van deze opleiding.
- De in de vorige rapportage aangekondigde master Animatie van AKV|St. Joost heeft inmiddels groen licht gekregen van de minister van OCW voor een bekostigde start. Daarmee past het masteraanbod Beeldende Kunst, Fotografie, Grafisch ontwerp en Animatie uitstekend bij het profiel van AKV|St.Joost (zwaartepunt vorming en doorlopende leerlijn). Daarnaast startte het Expertisecentrum Kunst en Vormgeving twee lectoraten: Mensgericht creëren en Autonoom maken. Twee recent aangetrokken

⁸ De master interieurarchitectuur blijft buiten deze conversie, vanwege de andere beroepscontext.

lectoren ontwikkelen momenteel met docenten, studenten en vakgenoten onderzoeksprogramma's rondom deze thema's. Met deze twee mijlpalen zijn de masters van AKV|St.Joost gestart met een herpositioneringstraject, waar inhoudelijke, didactische en programmatische keuzes zullen worden gemaakt. Daarbij wordt nadrukkelijk de verbinding naar het Expertisecentrum en de twee onderzoeksdomeinen gemaakt.

- De HKU biedt vanaf het studiejaar 2014-2015 de master Beeldregie/Theatervormgeving aan, die door de Hanzehogeschool aan de HKU formeel is overgedragen (in de toekomst Master of Arts in Fine Art and Design).
- Bij de Hanzehogeschool Groningen is in studiejaar 2014-2015 de master Media, Art, Design & Technology van start gegaan.
- De Hogeschool der Kunsten Den Haag heeft de ambitie om in 2017 twee uitstroomprofielen aan het aanbod toe te voegen: een nieuwe Master Grafisch Ontwerpen (werktitel) en een Master Industrial Design (werktitel). Deze uitstroomprofielen worden in principe onderdeel van de generieke Master waarover in OBK-verband wordt gesproken. Afhankelijk van het moment waarop dit OBK-voornemen gerealiseerd wordt, kan het om praktische redenen nodig zijn voor de genoemde uitstroomprofielen aan de KABK in eerste instantie een aparte aanvraag 'brede Masteropleiding Design' voor te bereiden.
- Willem de Kooning Academie/Hogeschool Rotterdam: vorming van een nieuwe eenjarige master Design (deeltijd). De opleiding is media-onafhankelijk en richt zich vooral op onderzoek en onderzoeksmethodieken en op ondernemerschap in nieuwe creatieve praktijken. Daarnaast wordt het eigen vakspecialisme verdiept op basis van portfolio-ontwikkeling. De opleiding is in september 2015 positief gevisiteerd door de NVAO en gaat per 1 januari 2016 van start (in de toekomst Master of Arts in Fine Art and Design).
- Zuyd Hogeschool beschikt over de masters architectuur, interieur architectuur en scientific illustration. Zuyd onderzoekt verdergaande synergie tussen de master interieur architectuur en architectuur. In het kader van de landelijke conversie van de masters in het domein Beeldende Kunst en Vormgeving onderzoekt Zuyd de mogelijkheden om twee tracks aan te bieden onder de Master of Arts in Fine Art and Design: één vanuit autonome beeldende kunst/vormgeving en één vanuit datavisualisatie (in samenwerking met de opleiding Communication and Multimedia Design uit het technisch domein).

Discipline Kunstvakdocentopleidingen

- Voor alle kunstvakdocentopleidingen (zowel de master- als de bacheloropleidingen) gezamenlijk wordt het opleidingsprofiel geactualiseerd naar aanleiding van nieuwe beroepsprofielen die met het werkveld worden ontwikkeld. De masteropleidingen nemen bij de kunstvakdocenten een belangrijke rol in, gezien de vraag uit het werkveld naar vaardigheden op een masterniveau. Voor meer informatie zie hieronder bij 'Kwaliteitsversterking Kunstvakdocentopleidingen'.
- Codarts revitaliseert de Master Kunsteducatie in samenwerking met de Erasmus Universiteit en de Willem de Kooning Academie.
- Zuyd werkt in samenwerking met Fontys aan de herontwikkeling en –profilering van de master Kunsteducatie.
- De Hanzehogeschool Groningen en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) bieden in een joint degree de master Kunsteducatie als deeltijdopleiding aan bij de NHL.

Discipline overstijgende ontwikkelingen: cross-overs

- De HKU biedt sinds september 2015 de (bekostigde) sectoroverstijgende masteropleiding Crossover Creativity aan. Studenten zijn afkomstig uit kunst-, technische en economische disciplines en volgen de master om vervolgens hoog gekwalificeerd werkzaam te kunnen zijn in het (brede) creatieve werkveld.
- Fontys heeft de master Performing Public Spaces ontwikkeld. Dit is een éénjarige Engelstalige interdisciplinaire opleiding die studenten leert in het publieke domein te interveniëren. Na een in eerste aanleg negatief besluit van de minister, waarop Fontys bezwaar heeft aangetekend, heeft de minister

recent positief (onder bepaalde voorwaarden) besloten op de aanvraag macrodoelmatigheid. De start is voorzien in studiejaar 2017-2018 met een minimale instroom van 10 studenten.

- In de vorige voortgangsrapportage werd op deze plaats melding gemaakt van de voornemens van Zuyd Hogeschool om met de bacheloropleiding Interdisciplinary Arts van start te gaan. Inmiddels heeft de minister van OCW ingestemd met het verzoek van Zuyd om deze opleiding als een bekostigde bachelor aan te bieden. Onlangs heeft Zuyd het voornemen tot besluit met een positieve beoordeling op de aanvraag voor de toets nieuwe opleiding hbo-bachelor Bachelor Interdisciplinary Arts (croho 003892) van de NVAO ontvangen. Het visitatiepanel oordeelde positief, waarbij het panel haar waardering uitspreekt over de innovatieve opleiding iArts die bewust de crossovers en verbindingen opzoekt tussen de kunsten en actuele ontwikkelingen in de veranderende samenleving. Definitieve besluitvorming is voorzien medio december 2015.
- Zuyd Hogeschool zal, na afronding van de accreditatie van de bacheloropleiding iArts, het voornemen tot ontwikkeling van de master iArts verder doorzetten in samenwerking met de Van Eyck Academy en de Universiteit Maastricht.

Kwaliteitsversterking Kunstvakdocentopleidingen

In de eerste twee voortgangsrapportages is gemeld dat de kunstvakdocentopleidingen in samenwerking met het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) prioriteit hebben gegeven aan de versterking van de aansluiting van de kunstvakdocentopleidingen op de onderscheiden werkvelden. In landelijke en regionale consultaties met het werkveld zijn vragen uitgediept over de dagelijkse beroepspraktijk van de kunstvakdocent en de ontwikkelingen in dat werkveld. De vervolgvraag is: 'wat moeten docenten in de kunstvakken dan kennen en kunnen en wat betekent dat dan voor het curriculum van de kunstvakdocentopleidingen?'

Beroepsprofiel

De consultaties met het werkveld leiden tot een nieuw beroepsprofiel waarin het gehele werkveld voor de kunstvakdocentopleidingen is beschreven. Voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs is het beroepsprofiel inmiddels gereed. Dit kwam tot stand na degelijk overleg met het onderwijswerkveld (met name schoolleiders en docenten) en met input van andere deskundigen.

Opleidingsprofielen

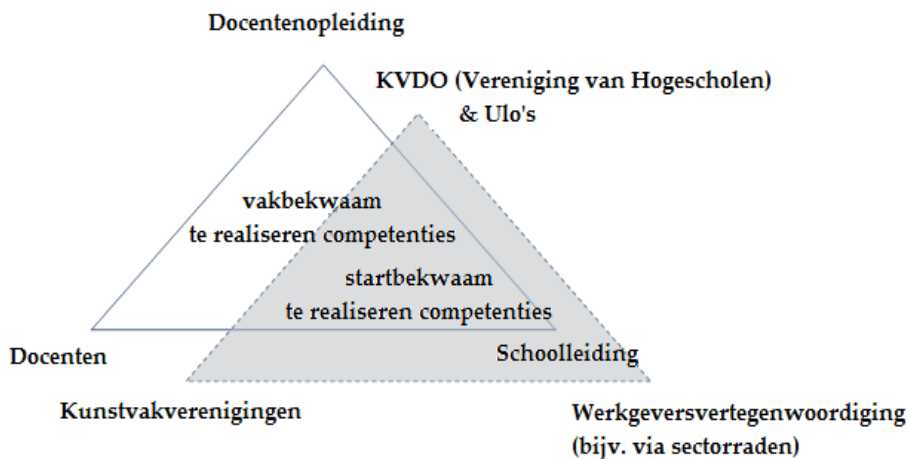
De resultaten van de consultaties worden nu gebruikt bij de actualisering van de opleidingsprofielen voor de bachelor- en masteropleidingen en bij de aanscherping van de competentiesets. Momenteel leiden de bachelor kunstvakdocentopleidingen op voor zowel het eerste- als het tweedegraads werkveld. Voor de bevoegdheid van bachelordocenten voor de bovenbouw van havo en vwo is de richting dat dit zo blijft, maar dat de verdere professionalisering/specialisering in dialoog met het werkveld op landelijk niveau - zowel met schoolleiders/werkgevers, als met docenten/werknemers - wordt vormgegeven in vormen van Leven Lang Leren-arrangementen.

Startbekwaam en vakbekwaam

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een start- en een vakbekwaam docent. De bacheloropleidingen kunstvakdocent blijven opleiden tot startbekwaamheid voor het gehele binnen- en buitenschoolse werkveld. Om alle rollen in de bovenbouw VO vakbekwaam te kunnen vervullen, moeten kunstvakdocenten uiteindelijk wel op masterniveau functioneren. Een vakbekwaam docent in de bovenbouw VO beschikt over 'masterbekwaamheid'. De vraag uit het veld naar versterking van meta-cognitieve vaardigheden, zoals onderzoeksvaardigheden en kritische reflectie, wordt door de kunstvakdocentopleidingen herkend. Op lokaal niveau kunnen in overleg tussen docent, werkgever en opleiding afspraken worden gemaakt om het traject van start- naar vakbekwaam in maatwerk vorm te geven. De

hogescholen hebben een goed aanbod in huis. Zij bieden interdisciplinaire masteropleidingen met zowel verbreding als verdieping die van groeiende betekenis zijn voor de innovatie in het werkveld.

In schema

Plaats van gesprek

Het beroepsprofiel vormt een goede basis om met de verschillende partijen in gesprek te gaan. Het Strategisch Beraad Kunstonderwijs, waarover in de eerdere voortgangsrapportages is gesproken, en waarin de partijen aan tafel zitten, is een geschikte plaats om de agenda hiervoor op te stellen. Op macroniveau wordt in de driehoek van Kunstvakverenigingen (docenten), Sectorraden (schoolleiding) en KVDO (Landelijk overleg van de kunstvakdocentenopleidingen) en de universitaire opleidingen, gericht op dit domein, afgesproken hoe studenten de noodzakelijke competenties verwerven om na het afronden van de lerarenopleiding startbekwaam (en later vakbekwaam) te kunnen functioneren. Tegelijkertijd wordt op microniveau in de driehoek docenten, schoolleiding en docentenopleidingen bepaald hoe de individuele docent de noodzakelijke competenties verder kan ontwikkelen. Hier kunnen de kunstvakdocentenopleidingen op bachelor- en masterniveau maatwerk leveren.

Peer review 10voordeleraar

Naast de ontwikkelingen rond de beroeps- en opleidingsprofielen kan worden gemeld dat door de kunstvakdocentenopleidingen in het kader van het project 10voordeleraar een systematiek van peer review wordt geïmplementeerd. In overleg met de projectleiding van 10voordeleraar wordt deze systematiek verbeterd, zodat niet alleen de kennisbasis maar ook competenties inhoud geven aan de peer review gesprekken tussen de opleidingen, waardoor de onderwijsinhoud in samenhang kan worden besproken.

Dag van de Internationalisering

Het kunstvakonderwijs heeft met elkaar gesproken over het thema internationalisering op 28 november 2014 op de 'Dag van de internationalisering'. Het sectoraal adviescollege kunstonderwijs heeft samen met de voorzitters van de netwerken kunstonderwijs en lectoren verkend hoe de samenwerking in internationaal perspectief voor het praktijk gericht onderzoek kan worden verbeterd. Het Nederlandse kunstonderwijs is binnen het hoger onderwijs bij het hbo geïntegreerd en heeft nagenoeg geen pendant in het

wetenschappelijk onderwijs. In internationaal verband wijkt Nederland daarmee af. De deelnemers hebben kennis gedeeld hoe zij hiermee omgaan gelet op het belang van onderzoek voor het kunstonderwijs. Verder gaan met de onderlinge samenwerking, ruimte voor de eigen profilering behouden en mogelijkheden verkennen voor meer doctoraatstrajecten zijn de voornaamste uitkomsten. Deze punten worden verder opgepakt door de Taskforce Onderzoek.

Dag van de Technologie

De beroepspraktijk in het hbo verandert snel. Voor het kunstvakonderwijs is dat niet anders. Een van die veranderingen is het toenemende gebruik van technologie en de toenemende mogelijkheden die technologie biedt. Hierdoor ontstaan nieuwe kunsttoepassingen en doen zich veel kansen voor in cross-sectorale samenwerking. Samen met afgestudeerden uit het kunstonderwijs die op dit vlak een succesvolle praktijk hebben, heeft het kunstonderwijs het thema ‘technologie’ uitgediept in de ‘Dag van de Technologie’ op 24 april 2015 georganiseerd door het sectoraal adviescollege kunstonderwijs in samenwerking met de Willem de Kooning Academie.

Het thema technologie krijgt een vervolg in de agenda van de sector kunstonderwijs voor de periode na het Sectorplan (zie hoofdstuk 5 waarin het proces voor de vervolgagenda wordt aangegeven). Het sectoraal adviescollege constateert dat de aandacht voor technologie in het kunstonderwijs onbetwistbaar aanwezig is, maar ook dat het noodzakelijk is hier gericht aandacht aan te geven met oog op de snelle technologische ontwikkelingen in de sector en mogelijkheden tot cross-overs op die hier ontstaan.

Agenda Jong Talent

De hogescholen hebben met elkaar de Taskforce Jong Talent ingesteld, die vorig studiejaar de agenda heeft gepresenteerd. In de tweede Voortgangsrapportage studiejaar 2013-2014 is daarover uitgebreid gerapporteerd. De penvoerders van de Taskforce (Hogeschool der Kunsten Den Haag/Codarts en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten) blijven bestuurlijk trekker van dit thema.

In samenspraak met een aantal partijen waaronder het Fonds voor Cultuurparticipatie, wordt de agenda verder uitgewerkt. Het kunstonderwijs wil samen met deze partijen de formele en informele aanbieders van jong talent programma’s en van het hbo kunstonderwijs zichtbaar maken en bijdragen aan een betere vindbaarheid en aansluiting.

Daarnaast werken individuele hogescholen aan het versterken van de voortrajecten met potentiële instromers in het hbo kunstonderwijs. In het kader van het Sectorplan hebben negen hogescholen aangegeven extra te investeren in jong talent en in de voortrajecten. Voorbeelden zijn extra activiteiten op het terrein van scouting, investeringen in scholen voor jong talent en aansluiting bij regionale initiatieven tussen het voortgezet onderwijs en hogescholen.

4. Praktijkgericht Onderzoek

Inclusief artistiek onderzoek

Het praktijkgericht onderzoek in het kunstonderwijs is zoals aangekondigd het thema van deze voortgangsrapportage. Praktijkgericht onderzoek in de kunsten is gerelateerd aan de creatieve industrie, aan cultuur maatschappelijk onderzoek en aan de kunstpraktijk. Het betreft dus praktijkgericht onderzoek inclusief artistiek onderzoek.

Het onderzoek op hogescholen levert een directe bijdrage aan de verbetering van de kunst- beroepspraktijk en aan de innovatie van maatschappelijke en economische sectoren. De onderzoeksfunctie van hogescholen is van groot belang om de kwaliteit van het onderwijs verder te brengen en om innovaties in onderwijs en beroepspraktijk aan te jagen. Doordat studenten zich verdiepen in een onderzoeksvraag worden zij gevormd tot de kritische geesten die de samenleving hard nodig heeft. De strategische agenda van de Vereniging Hogescholen die eerder dit jaar verscheen⁹ verwoordt het als volgt: “hoger onderwijs kan niet zonder onderzoek. Praktijkgericht onderzoek, ingebed in de omgeving en verweven met het onderwijs, is een publieke taak van hogescholen.”

Topsector Creatieve Industrie

Hogescholen zijn goed aangesloten op de netwerken rond de Topsector Creatieve Industrie om innovatie in de regio's en de ontwikkeling van publiek –privaat onderzoek te stimuleren. Met de Hogeschool voor de Kunsten als lid van het Topteam Creatieve Industrie is de kunstensector vertegenwoordigd.

‘De topsector Creatieve Industrie is de meest dynamische topsector van de Nederlandse economie. De creatieve sectoren (zoals design, media en entertainment, mode, gaming en architectuur) zijn een aanjager van innovatie in andere sectoren. Ook leveren ze creatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen op gebieden als zorg, veiligheid en energie. De Nederlandse creatieve industrie is internationaal een top 10-speler. Dat komt door internationaal opererende bedrijven als Endemol, G-star, Guerilla Games, Layar en Droog Design.

In de aanpak voor de topsector Creatieve Industrie gaat het om bedrijven die hun bestaansreden vinden in creativiteit, innovatie en ondernemerschap. Sectoren die onder de topsector vallen zijn onder meer architectuur, mode, gaming, design, muziek en media en entertainment. Naast het creëren van vorm, betekenis of symbolische waarde gaat het in de topsector Creatieve Industrie ook om de wijze van vormgeven: het creatieve innovatieproces. Hierdoor is de creatieve industrie goed in staat bij te dragen aan innovatie in andere sectoren en het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.’

Bron: <http://topsectoren.nl/creatieve-industrie>

Centres of Expertise

Het leggen van verbindingen tussen verschillende sectoren geeft nieuwe mogelijkheden en inzichten en jaagt maatschappelijke en economische oplossingen aan. Een plaats waar cross-overs onder andere tot uiting komen zijn de expertisecentra van hogescholen waarin wordt samengewerkt tussen verschillende publieke en private partijen.

⁹ #HBO2025 Wendbaar en Weerbaar, mei 2015.

drie voorbeelden

In het Centre of Expertise Healthy Ageing van de Hanzehogeschool komen alle healthy ageing activiteiten van de hogeschool samen. Steeds vaker werken kunstenaars en musici met ouderen in zorgcentra of in community contexten. Mensen worden ouder dan vroeger en kunnen vaak nog tot op hoge leeftijd genieten van kunst en muziek. Voor musici en beeldend kunstenaars is dit een belangrijk nieuw werkveld. In januari 2015 is daarom de innovatiewerkplaats (IWP) Healthy Ageing & de Kunsten van start gegaan waarvan het kenniscentrum Kunst & Samenleving trekker is. Centrale onderzoeksvragen zijn: welke bijdrage kunnen de kunsten leveren aan kwaliteit van leven? En hoe kunnen we samenwerken in een netwerksamenleving? De innovatiewerkplaats maakt onderdeel uit van het Centre of Expertise Healthy Ageing van de Hanzehogeschool Groningen. De innovatiewerkplaats is te volgen op de [website](#) van Centre of Expertise Healthy Ageing (thema Welzijn & Zorg).

Met het Amsterdam Creative Industries Centre of Expertise bundelden de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK), Hogeschool van Amsterdam (HvA) en Hogeschool Inholland onderzoek en onderwijsprojecten gericht op de creatieve industrie in de Amsterdamse metropoolregio. Dankzij deze samenwerking, die het hele spectrum in de creatieve industrie en ICT beslaat, kunnen bestaande expertises elkaar aanvullen en worden nieuwe verbindingen en cross-overs gemaakt. Vanuit de AHK participeren de Reinwardt Academie, de Nederlandse Filmacademie en de Academie van Bouwkunst in het Amsterdam Creative Industries Centre of Expertise. Het kenniscentrum richt zich vooral op het beantwoorden van maatschappelijke vraagstukken met toegepaste kennis uit de creatieve industrie. Zo bundelen de drie hogescholen hun krachten en expertise en gaan ze samenwerken rond thema's waarin zij al actief zijn: erfgoed, media & ICT, creatief-zakelijke dienstverlening, gaming en film.

Centre of Expertise Future Makers in Fashion & Design: op 19 februari 2015 heeft ArtEZ het Centre of Expertise Future Makers in Fashion & Design gelanceerd. Het CoE heeft tot doel het ontwikkelen en toepassen van nieuwe, duurzame materialen en maakprocessen. Het Modelectoraat, het lectoraat Product & Interior Design (voorheen Kunst, Cultuur en Economie) en het Art Business Centre van ArtEZ bundelen hierin hun krachten in samenwerking met het bedrijfsleven. Samenwerking binnen de Creatieve Industrie levert spraakmakende projecten, zoals het ontwerpen van jeans uit gerecycled materiaal, waarbij Duitse en Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven samenwerkten. Maar ook het onderzoeksproject 'Crafting Wearables' waarin ArtEZ, de Radboud Universiteit en TU/Eindhoven met bedrijven als Philips, Xsense en het Textielmuseum op zoek gaan naar 'slimme materialen'.

Taskforce Onderzoek KUO NL

In het Sectorplan kunstonderwijs spraken de hogescholen met elkaar af de samenwerking op het terrein van onderzoek te intensiveren en de krachten te bundelen. Deze ambitie is opgepakt met de instelling van de 'Taskforce Onderzoek KUO NL', waarbij de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) de penvoering op zich heeft genomen. Deze taskforce startte in september 2012 met haar werkzaamheden.

In de vorige twee rapportages is informatie verstrekt over de activiteiten in 2012-2014. De Taskforce heeft een Platform Onderzoek NL ingesteld, dat de samenwerking en coördinatie tussen de instellingen en lectoraten bevordert. Het platform is het voertuig waar lectoren en bestuurders uit het kunstonderwijs de onderzoeksdoelen uit het Sectorplan oppakken. Het platform werkt met een vaste secretaris en met werkgroepen en komt minimaal twee maal per jaar gedurende een dag plenair bijeen. Daarnaast zijn de lectoraten in kaart gebracht en is een uitgebreide inventarisatie van lectoraten uitgevoerd waarvan vorig studiejaar een rapportage is opgeleverd.

Acties kunstonderwijs 2014 - 2015

- Oplevering van de ‘rapportage 2014-2015 Taskforce KUO Onderzoek ‘ met een beschrijving van de activiteiten (zie de bijlage bij deze voortgangsrapportage).
- Oplevering van een website waarop de verzamelde informatie beschikbaar is en up-to-date wordt gehouden: www.kuo-onderzoek.nl
- Positieve besluitvorming over de voortzetting van het Platform Onderzoek NL voor een periode van vier jaar (gerekend vanaf de periode na het Sectorplan, dat wil zeggen vanaf 2016 tot en met 2020) in de huidige rol van coördinerend lichaam voor onderzoek in de sector. Jaarlijks zal verslag worden gedaan aan het bestuurlijk overleg van de kunsthogescholen.
- Twee Platformbijeenkomsten.
- Opstelling van een werkagenda voor de werkgroepen onder het Platform die aanhaakt bij de hierboven genoemde aandachtspunten.
- Inbreng voor de thema’s van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA).

Het Platform Onderzoek NL heeft de samenwerking op onderzoeksgebied tussen instellingen en tussen lectoren bevorderd. Een goed voorbeeld hiervan is de structuur en organisatie die het Platform Onderzoek NL bood om, samen met het Platform HBO-Creatieve Industrie, een thematische discussie te voeren en een selectie van onderzoeksthema’s te maken voor de NWA. Inmiddels is een publicatie met 140 clustervragen met routes verschenen, waarbij (kunst)hogescholen een rol hebben gekregen.

Ook op termijn biedt het Platform Onderzoek NL goede mogelijkheden voor zinvolle uitwisseling, verdere landelijke afstemming en samenwerking. Dat gaat prima samen met onderzoek als een essentieel element in de profilering van de instellingen.

Met het oog op de afstemming en samenwerking zijn in het Platform de volgende aandachtspunten geconstateerd en binnen het kunstonderwijs opgepakt:

1. Het tegengaan van versnippering en het bevorderen van meer samenwerking

Het Platform heeft versnippering en witte vlekken in haar inventarisatie geïdentificeerd, daar waar sprake van is. In verschillende kunstsectoren en in regio’s is de samenwerking tussen instellingen op onderzoeksgebied toegenomen. Binnen het Platform worden *good practises* en ervaringen uitgewisseld.

2. Het bevorderen van een systematische en extern gelegitimeerde thematische aanpak

Belangrijke thema’s worden in het Platform geagendeerd en gezamenlijk in werkgroepen verder uitgewerkt, waaronder sectorale uitspraken over aard en impact van onderzoek in de kunsten, gezamenlijke presentatie naar buiten, gecoördineerd optreden inzake de versterking van doctoraatstrajecten en gezamenlijke activiteiten op het gebied van kwaliteitszorg. De NWA bood het Platform de aanleiding om, samen met het Platform HBO Creatieve Industrie, een thematische discussie te voeren en een selectie van onderzoeksthema’s te maken.

3. Het identificeren en aanpakken van ‘witte vlekken’ in de creatieve sector

De gedegen landelijke inventarisatie van onderzoeksactiviteiten biedt hogescholen en werkveld de mogelijkheid ‘witte vlekken’ te inventariseren en samenwerking te zoeken. Inmiddels zijn door instellingen nieuwe lectoraten gestart die cross-sectoraal en op nieuwe gebieden binnen het creatieve veld zijn gepositioneerd. Tevens is de samenwerking met andere sectoren en bedrijven vanuit het Platform HBO Creatieve Industrie, waar het kunstonderwijs een belangrijke bijdrage aan levert, beter gecoördineerd en geïntensiveerd.

4. Derde cyclus kunstonderwijs

Het kunstonderwijs wil met elkaar stevig inzetten op versterking van de derde cyclus voor het kunstonderwijs op een manier die past bij het hbo-kunstonderwijs en in relatie tot de (internationale) omgeving.

Een stevig onderzoeksklimaat is onontbeerlijk voor een toekomstbestendig kunstonderwijs dat vernieuwend is en bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van het vakgebied en aan innovaties in het bedrijfsleven. Het onderzoek dient een onwankelbare plaats in de kennisketen in te nemen, zowel op nationaal als op internationaal niveau. Een derde cyclus ligt in het verlengde van de masteropleidingen die in het kader van het Sectorplan zijn uitgebouwd. In met name het masteronderwijs speelt praktijkgericht onderzoek een belangrijke rol. Bovendien biedt een derde cyclus de mogelijkheid aan excellente studenten om na de master door te stromen in een promotietraject. Daarnaast is er een groep naar het onderwijs 'terugkerende' professionals (waaronder de eigen docenten) voor wie promotieonderzoek relevant is. Het kunstonderwijs in Nederland heeft in internationaal verband een afwijkende positie met een binair hoger onderwijssysteem. Een gedegen, door promovendi versterkt, onderzoeksklimaat is onontbeerlijk om in internationaal verband een uitstekende reputatie te behouden. Dit betekent het tot stand brengen van een (financiële) infrastructuur, waarbij het gemakkelijker wordt om te promoveren in de kunstpraktijk en beurzen voor promotie beschikbaar zijn. Binnen het kunstonderwijs bestaan al goede voorbeelden van samenwerking met universiteiten. Zo is er al sinds 2001 een Gemeenschappelijke Regeling tussen de Hogeschool der Kunsten Den Haag en de Universiteit Leiden waarin kunstenaar-onderzoekers toegang hebben tot universitaire promotietrajecten. De mogelijkheden om in samenwerking met universiteiten tot meer promoties te komen zullen worden verkend, evenals de mogelijkheden voor lectoren om promovendi te begeleiden.

Een werkgroep binnen het Platform heeft op dit punt een landelijk coördinerende rol op zich genomen en verkent de mogelijkheden.

Actielijnen kunstonderwijs 2015 – 2016

- Voortzetting van de samenwerking in het kunstonderwijs met een structureel vervolg van het Platform Onderzoek NL. De gezamenlijk ontwikkelde visie en definities met betrekking tot het belang en de aard van onderzoek in het kuo worden verscherpt en uitgewerkt.
- Versterking van de derde cyclus: verkenning van de mogelijkheden tot promotie en promotieburzen.
- Intensivering van de samenwerking met de creatieve industrie: er worden verbanden gelegd van kuo onderzoek met innovatiebeleid en de creatieve industrie.
- Kennisdeling en profilering op het thema onderzoek: Dag van het Onderzoek in november 2015 met kennisdeling over praktijken van onderzoek in de kunsten en een tweede Dag van het Onderzoek in april 2016 met externe stakeholders over de betekenis van onderzoek in de kunsten.
- Aanbevelingen doen voor kwaliteitszorg, ook door middel van peer-assessments.

Best practices hogescholen

Hieronder worden concrete voorbeelden van praktijk gericht onderzoek bij verschillende hogescholen gepresenteerd, met een verwijzing naar websites voor meer informatie. Deze voorbeelden zijn een selectie van de initiatieven van hogescholen op dit terrein in samenwerking met andere partijen. Het overzicht is niet limitatief.

AKV|St.Joost, AVANS Hogeschool

Het **Expertisecentrum Kunst en Vormgeving** is een samenwerking tussen academies van Avans Hogeschool. Het richt zich op onderzoek dat input levert aan opleidingen Beeldende Kunst en Vormgeving van AKV|St.Joost en de twee Communication & Multimedia Design opleidingen in 's-Hertogenbosch en Breda. Na een lange historie van 10 jaar onderzoek in de kunsten, startte het Expertisecentrum Kunst en

Vormgeving in mei 2015 met twee nieuwe lectoraten: Lectoraat Autonoom Maken in Kunst en Ontwerp en Lectoraat Mensgericht Creëren in Kunst en Ontwerp

Het lectoraat **Autonoom maken** | Lector Sebastian Olma is een platform voor onderzoek naar autonome maakprocessen in kunst en ontwerp. Hoofdpijnen van het onderzoek zijn:

1. Auteurschap/gebruikerschap: beeldend kunstenaars, ontwerpers en fotografen kunnen binnen hun praktijk naast auteur ook assistent, initiator, curator of bemiddelaar zijn. Het lectoraat gaat in op de vraag hoe het begrip auteurschap in deze tijd begrepen en ingezet kan worden.
2. Samenwerken: autonoom werkende kunstenaars zochten altijd al het collectief. Nu lijkt echter het collectieve zelf van karakter en betekenis te veranderen. Het lectoraat onderzoekt hoe het kunstvakonderwijs bij deze verschuivingen kan aansluiten.
3. De veranderende rol van de kunstenaar: de hedendaagse beroepspraktijk van kunstenaars is sterk in beweging. Het stereotype van een kunstenaar die zich opsluit in zijn atelier om afgezonderd van de buitenwereld te kunnen werken, past minder dan ooit bij de huidige praktijk. Drie actuele tegenstellingen binnen de kunstpraktijk worden nader onderzocht: specialisme versus generalisme, ambachtelijkheid versus techniek en internationalisering versus regionalisering.

Het lectoraat **Mensgericht Creëren** | Lector Michel van Dartel wordt een platform voor praktijkgericht onderzoek naar creatie vanuit het perspectief van de gebruiker. Bij mensgericht creëren staat de werk- of leefomgeving van de gebruiker en zijn ervaring daarvan centraal. De hoofdpijnen van onderzoek zijn: creatie van ervaring, creatie met gebruikers en creatie van betekenis.

Binnen beide lectoraten is plaats voor zowel de autonome disciplines ('kunstenaars') als de opdrachtgebonden disciplines ('ontwerpers'). De beide lectoraten maken expliciet de verbinding naar de masters en de bachelors door bijdragen aan het onderwijsprogramma en onderzoeksontwikkeling voor docenten.

Lees meer

www.stjoost.nl/onderzoek

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK)

Foodscapes: het lectoraat van de Academie van Bouwkunst bij de AHK met lector en tevens hoogleraar Rurale Sociologie Han Wiskerke. Drie thema's staan in het lectoraat centraal: de verandering van de urbane en rurale omgeving en de wijze waarop die veranderingen elkaar beïnvloeden, de sociale en economische verhoudingen binnen de stadsregio en de mogelijkheid om door middel van (her)ontwerp meer duurzame voedsellandschappen ('foodscapes') op regionaal niveau te ontwikkelen.

In het lectoraatsprogramma ligt de nadruk op het (cultuur)landschap gevormd door het voedselsysteem. Het betreft zowel het urbane als het rurale cultuurlandschap en met name de interactie en samenhang tussen stad en platteland. Dynamiek en diversiteit in cultuurlandschappen en voedselsystemen en in de samenhang daartussen vormen daarbij het vertrekpunt voor onderzoek en onderwijs. In het lectoraatsprogramma worden, op basis van onderzoek naar de dynamiek en diversiteit van voedselsystemen en cultuurlandschappen, de mogelijkheden verkend om door middel van (her)ontwerp meer duurzame voedsellandschappen ('foodscapes') op stadsregionaal niveau te ontwikkelen. Daarmee beoogt het lectoraat ook de interactie tussen wetenschappelijk onderzoek en ruimtelijk ontwerp te versterken.

Lees meer

www.ahk.nl/foodscapes

ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten (ArtEZ)

Art Based Learning in de praktijk: kunst- en cultuureducatie binnen voortgezet onderwijs en musea. Het lectoraat kunst- en cultuureducatie van ArtEZ heeft zich toegelegd op het ontwikkelen van een praktisch instrumentarium voor kunst- en cultuuronderwijs in scholen en musea. In samenwerking met Hogeschool Windesheim is de publicatie ‘Sprekende objecten: studies in art based learning’ verschenen. Tevens is een korte film gemaakt voor musea en scholen over *art based learning* als beleving. Daarnaast is in samenwerking met de HAN een mobiele applicatie ontwikkeld die het mogelijk maakt de methodiek van *art based learning* in het voortgezet onderwijs (vo) in te zetten bij vakken als CKV. De onderzoeksresultaten zijn tijdens een gezamenlijk symposium van ArtEZ en het Museum Arnhem gepresenteerd. Bij deze gelegenheid is het InoZ opgericht: een samenwerkingsverband op het gebied van museum educatie tussen Kröller Muller, Museum het Valkhof, Van Abbe Museum, Museum Arnhem, Bonnefanten Museum en museum De Pont. Het InoZ besteedt aandacht aan de inzet van de techniek van *art based learning*. Leerlingen binnen de cultuurprofiel scholen, die inmiddels al werken met de methodiek van *art based learning* zijn zeer enthousiast over deze werkwijze, waarbij kunst wordt gebruikt als manier van denken, als een alternatieve kennisbron voor onderzoek in het onderwijs.

Closing the Loop: een onderzoeksproject geïnitieerd vanuit het Centre of Expertise Future makers. Dit CoE heeft als doel om nieuwe, duurzame materialen en maakprocessen te ontwikkelen en toe te passen in Fashion en Design. In dit CoE worden de krachten gebundeld van het Modelectoraat, het lectoraat Kunst, Cultuur & Economie en het Art Business Centre van ArtEZ. In dit project onderzoeken Stexfiber, Texperium, Moyzo, Saxion, Studio Judith ter Haar en Future Makers ArtEZ hoe van lokaal geproduceerde vezels als hennep een aantrekkelijk mode- of textielproduct gemaakt kan worden. Hoe kunnen we vanuit de lokaal geproduceerde vezel mode en kleding ontwerpen in een circulair systeem en hoe kunnen we lokaal geproduceerde ‘mode’ vermarkten? Zoals we dat doen met biologisch voedsel of moet dat anders?

Binnen de topsector Creatieve Industrie trekt het Modelectoraat nu drie jaar de agenda van CLICKNL/NextFashion en werkt zij nauw samen met andere kennisinstellingen en bedrijven aan onderzoek en innovatie. Internationaal bekende ArtEZ alumni als Iris van Herpen en Pauline van Dongen illustreren met hun werk de grote waarde daarvan.

Lees meer

www.artez.nl/onderzoek

Codarts

Bij Codarts zijn drie lectoraten: ‘Performing Arts Medicine’ met Janine Stubbe als lector, ‘Performance Practice’ met Micha Hamel als Lector en ‘Blended Learning’ met Jacco van den Dool als lector.

In het lectoraat ‘Performing Arts Medicine’ staat onderzoek naar de fysieke en mentale belasting waarmee dansers, muzikanten en circusartiesten centraal met als doel om kennis en inzicht te verkrijgen ter verbetering de kwaliteit en de duur van de carrière van de podiumkunstenaar. Dit heeft in eerste instantie zijn weerslag in aanpassingen in de curricula, de gehanteerde leermethodes en de studiebegeleiding. In dat kader is de ‘student life monitor’ ingericht waardoor we inzicht krijgen in de fysieke en mentale gezondheid van studenten met het doel uitval door gezondheidsproblemen te voorkomen. Gezamenlijk met ErasmusMC, TU Eindhoven, het Scapino Ballet en Het Nationaal Ballet heeft het lectoraat een aanvraag bij SIA hebben ingediend (ronde RAAK-PUBLIEK).

Het lectoraat 'Blended Learning' heeft samen met studenten van de Master Kunsteducatie een voorstel ingediend om een app te ontwikkelen voor pabostudenten die muziekles krijgen. Sommige pabostudenten

ervaren openbaar musiceren als een drempel. De app garandeert een veilige leeromgeving waarin de pabostudent samen met zijn medestudenten kan oefenen en experimenteren.

In het lectoraat 'Performance Practice' staat de positie van de westerse gecomponeerde muziek centraal. Aanvankelijk ingebed in een representatiecultuur moet deze muziek zich een plaats zien te veroveren in een wereld waarin de presentiecultuur dominant is geworden. Het lectoraat resulteert in een publicatie in 2016.

Lees meer

www.codarts.nl/research

www.codarts.nl/professorships

Design Academy Eindhoven (DAE)

Via het lectoraat Places and Traces met lector dr. David Hamers, is DAE partner in het Europese onderzoeksproject TRADERS (2013-2017). In TRADERS (Training art and design researchers in participation for public space) ontwikkelen zes PhD-onderzoekers een nieuwe set *art- en design research-*methoden op het gebied van de openbare ruimte. TRADERS is een samenwerkingsproject van LUCA School of Arts/Campus C-mine (België), Katholieke Universiteit Leuven/Department of Architecture, Urbanism and Planning (België), Royal College of Art/School of Architecture (Verenigd Koninkrijk), Chalmers University/Department of Architecture (Zweden), University of Gothenburg/School of Design and Crafts (Zweden) en Design Academy Eindhoven/Lectoraat Places and Traces (Nederland).

TRADERS vindt plaats in het kader van het EU-programma Marie Curie Initial Training Networks en wordt gefinancierd door de Europese Unie. Naast de onderwijs/onderzoeksinstituten maken de volgende organisaties en bedrijven deel uit van het netwerk: Z33 (België), STUDIO E (Verenigd Koninkrijk), STBY (Verenigd Koninkrijk en Nederland), KOMPAN (Zweden), City of Gothenburg/Department of Cultural Affairs (Zweden). Bij DAE richt *research associate* Naomi Bueno de Mesquita zich binnen dit kader op de ontwikkeling van *multiple performative mapping*, een nieuwe methode voor het in kaart brengen van de publieke ruimte, met bijzondere aandacht voor het vervaardigen van digitale kaarten als een methode om mensen individueel en collectief te verbinden met de publieke ruimte en kwesties in het publieke domein.

Lees meer

www.designacademy.nl/Research

www.designacademy.nl/Research/PlacesandTraces

www.tr-aders.eu/

www.traderstalk.org/

Fontys Hogeschool voor de Kunsten (FHK)

Erasmus+ Project: Inclusive, betreft het onderzoek naar *Transferable Skills of the Dance Artist* (2014-2017). Het project onderzoekt de manieren waarop dansers hun plek in de samenleving innemen en hun specifieke vaardigheden herdefiniëren in nieuwe contexten. Hiermee willen de drie samenwerkende Dansacademies van Antwerpen, Praag en Tilburg samen met hun werkveld partners via onderwijs innovatie een bijdrage leveren aan het vergroten van de flexibiliteit in duurzame employabiliteit. De danser van de toekomst is werkzaam in verschillende sectoren binnen en buiten de kunst.

De kunstenaar die zijn vaardigheden alleen maar inzet voor het *l'art pour l'art* is een oude realiteit.

Lees meer

www.fontys.nl/Over-Fontys/Onderzoek-en-lectoraten

Gerrit Rietveld Academie

Het Lectoraat Art & Public Space is de afgelopen periode uitgebouwd tot LAPS, wetenschappelijk instituut voor kunst en publieke ruimte. LAPS levert als centraal punt in Nederland een bijdrage aan het ontwikkelen, ontsluiten en presenteren van kennis over kunst en publieke ruimte. Met het oog hierop is het archief en de bibliotheek van de voormalige Stichting Kunst in de Openbare Ruimte (SKOR) overgenomen. Het wetenschappelijk instituut verricht onderzoek enerzijds naar fundamentele vragen en uitgangspunten ten aanzien van kunst, vormgeving en het publieke domein, en anderzijds naar praktijk gebonden problemen in relatie tot specifieke situaties. LAPS werkt voor opdrachtgevers die uiteenlopen van overheden en bedrijven tot organisaties en zzp'ers. Daarnaast initieert het wetenschappelijk instituut zelf ook onderzoek en verspreidt de resultaten daarvan door middel van symposia, lezingen, debatten, publicaties en tentoonstellingen. Een van de initiatieven van LAPS is DHAPS (Digital Helpdesk Art & Public Space), een digitale helpdesk voor opdrachtgeverschap van kunst in de publieke ruimte.

Lees meer

www.laps-rietveld.nl

www.dhaps.org

Hanzehogeschool Groningen

Het onderzoeksproject Anders Belicht van het lectoraat *Image in Context* van het Kenniscentrum Kunst & Samenleving vond plaats in een verzorgingstehuis voor dementerenden. De opdracht vanuit de instelling was om hen een nieuwe blik op de voor hun vertrouwde omgeving te bieden. Het lectoraat voegde daar de vragen aan toe: in hoeverre kan een artistieke onderzoeksmethode die ontwikkeld is voor de openbare ruimte functioneren binnen de context van een instelling? En in hoeverre kan een door een kunstenaar ontwikkelde methode aan iemand anders worden overgedragen? Voor het onderzoek werd gebruik gemaakt van fotografie als artistieke onderzoeksmethode. Door middel van twee fotowandelingen deed een groep studenten van Academie Minerva onderzoek binnen de instelling. Uiteindelijk resulteerde dit in 12 foto's per deelnemer, met aan het eind een gezamenlijke reflectie in het verzorgingstehuis. Elke deelnemer vertelde wat opvallend was aan zijn/haar foto's, de andere deelnemers reageerden erop en dachten mee. Dit was het moment waarop nieuwe inzichten ontstonden die betrekking hadden op het verzorgingstehuis. Dit heeft geleid tot aanpassingen van de ruimtes binnen het verzorgingstehuis.

Het lectoraat *Lifelong Learning in Music* ontwikkelt in samenwerking met het UMCG een innovatieve artistieke praktijk, waarbij musici werken met patiënten tijdens een ziekenhuisopname. Met kleinschalige muziekworkshops wordt het welzijn van patiënten en dat van verpleegkundigen bevorderd. Improvisatie, afgestemd op de patiënten, wordt hierbij gebruikt als communicatiemiddel en levert voor de patiënten mooie en betekenisvolle momenten op. In het samen met het UMCG uitgevoerde onderzoek wordt tevens gekeken of de muziekworkshops een gunstige invloed kunnen hebben op het verminderen van delier (acute verwardheid) bij ouderen. De onderzoekers ontwikkelen door middel van pilots met verschillende patiëntgroepen een trainingsprogramma voor masterstudenten.

Lees meer

www.hanze.nl/fotoproject-blauwborgje

Hogeschool der Kunsten Den Haag

Met de doctoraatstrajecten docARTES en PhDArts heeft de HdK rechtstreeks toegang tot het doctoraat. Inmiddels is sprake van 30 promoties via docARTES (voor muziek) en PhDArts (voor beeldende kunsten) en van 65 doctoraatsstudenten.

De HdK heeft momenteel twee lectoraten:

1. Kunst Theorie & Praktijk, lector dr. Janneke Wesseling.

Het lectoraat Kunst Theorie & Praktijk (KTP) functioneert aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en houdt zich bezig met de vraag hoe praktijk en theorie in het kunstonderwijs met elkaar kunnen worden verbonden. Het heeft tot taak het onderzoek in beeldende kunst en vormgeving te ontwikkelen en te verdiepen. KTP werkt nauw samen met de Academy for Creative and Performing Arts van de Universiteit Leiden, waar het inhoudelijk en organisatorisch betrokken is bij PhDArts. Janneke Wesseling is co-directeur van PhDArts.

2. Onderzoek in de Kunsten, lector: dr. Henk Borgdorff.

Op het Koninklijk Conservatorium is het lectoraat 'Onderzoek in de Kunsten' actief. Het lectoraat is werkzaam op Bachelor-, Master- en PhD-niveau, en speelt bij het onderzoek op al deze niveaus op discipline-eigen wijze, structureel of incidenteel, een initiërende, faciliterende en stimulerende rol. Docenten doen in het kader van het lectoraat onderzoek en dragen zo bij aan de onderzoekscultuur van het conservatorium, waardoor ook studenten gestimuleerd worden tot een onderzoekende houding. Het lectoraat ondersteunt docenten bij het begeleiden van het onderzoek van studenten en in sommige gevallen beginnen docenten zelf aan een promotietraject. Tevens zorgt het lectoraat voor de kenniscirculatie van de onderzoeksresultaten. Deze worden via de website van het KC publiek gemaakt.

Lees meer

www.lectoraatTheorie&Praktijk

www.lectoraatOnderzoekindeKunsten

HKU (Hogeschool voor de Kunsten Utrecht)

Voor de HKU is onderzoek een onlosmakelijk onderdeel van de creatieve praktijk en het kunstonderwijs. Onderzoek leidt tot verbetering van maakprocessen, tot inzicht in de eigenheid van de professie, tot waardevolle interactie met de buitenwereld en tot innovatie.

Binnen de discipline muziek zijn onderzoeksvragen geformuleerd voor de praktijk zoals “Hoe werk je als componist effectief samen met een choreograaf of met een game-designer?”, “Hoe onderzoek je de functie en waarde van het geluid van een stofzuiger voor de consument?” en “Hoe kun je muziekontwerpprocessen gebruiken in muzikeducatie?”

Een concreet langlopend onderzoeksproject in het domein van muziek is “Klinkende Pleinen”, waarin wordt onderzocht hoe “soundscapes” werken en op welke manieren soundscapes kunnen worden ontworpen en ingezet. Resultaten van dit onderzoek zijn onder meer een digitaal model van het Weesperplein in Amsterdam en een prototype van een analysetool voor soundscapes.

Lees meer

www.hku.nl/onderzoek-en-expertise

www.hku.nl/OnderzoekEnExpertise/Programmas/Muziekontwerp

www.hku.nl/OnderzoekEnExpertise/Programmas/Muziekontwerp/KlinkendePleinen

Inholland hogeschool

Inholland biedt op dit moment geen masteropleidingen aan. Echter, onderzoek is ingebracht in de bachelor Muziek. Hierbinnen wordt een onderzoekstraject, door middel van interviews en literatuurstudie, naar ‘de muzikant van de toekomst’, uitgevoerd door een team van deskundige Conservatorium Haarlem-docenten.

Als onderzoekstraject maakt dit onderdeel uit van een groter research-lab met de naam ‘creativiteit en autonomie’, dat mede gefinancierd wordt door ACIN, het gezamenlijke Centre of Expertise van Inholland, de Hogeschool van Amsterdam en de AHK.

Willem De Kooning Academie Hogeschool Rotterdam

Binnen het afstudeerprofiel social practices studeerden studenten van Illustratie, Advertising en Leisure Management op een opdracht van NICRO om door middel van een spel kinderen bewust te maken van de gevaren die kleven aan lid worden van een "gang" in Kaapstad, Zuid-Afrika. *The sky is the limit can be a real game changer for South Africa.*

De studenten ontwierpen een spel, onder andere op basis van interviews met jonge gedetineerden in Kaapstad en testten het spel op een school in Kaapstad bij kinderen van ongeveer tien jaar. Het resultaat was verbluffend. Kinderen in de townships voor wie er buiten school niets is, werden gemakkelijk aangetrokken door de macht en het geld van de gangs zonder zich bewust te zijn van wat dat betekende voor hun verdere mogelijkheden in het leven. Door dit spel te spelen, werden zij zich hiervan bewust en konden zij spelenderwijs positie kiezen.

Inmiddels is er internationaal belangstelling voor het spel.

Lees meer

www.ludenslab.nl

Zuyd Hogeschool

Kunst schept ruimte: artistieke en creatieve professionals vinden hun weg in de authentieke kunstpraktijk en zijn betrokken bij innovatieve oplossingen van complexe vraagstukken in de huidige maatschappij. Het kunstonderwijs verandert continu. Vanuit dit gegeven heeft Zuyd Hogeschool het kunstenbeleid herijkt in het project ‘Kunst schept ruimte’, Kunstonderwijs van de 21^e eeuw.

De faculteit van de Kunsten van Zuyd Hogeschool zet actief in op een twee-sporenbeleid onder de noemer artistiek en creatief vakmanschap. Dit betekent dat Zuyd steeds meer artistiek onderzoek in samenwerking met de omgeving –en dus praktijkgericht onderzoek- uitvoert. Zo vindt er onder meer praktijkgericht artistiek onderzoek plaats op het terrein van datavisualisatie (in samenwerking met de Smart Service Campus), op het gebied van interactieve kunst en belevingsgerichte zorgtechnologie (EIZT), in het kader van de Internationale Bau Ausstellung (IBA) Parkstad en vormen de zorgrobots (binnen de campus Brightlands in Limburg) de aanleiding voor de verkenning van de wereld van robots en techniek vanuit de kunst in het programma ‘The Robots are coming’.

Nieuwe media in live kunst: bij recente accreditatie is het bijzonder kenmerk ‘Intermedialiteit’ binnen de Toneelacademie Maastricht opnieuw als van zeer hoog niveau en onderscheidend beoordeeld. Alle studenten aan de Toneelacademie Maastricht worden vanaf het eerste jaar gestimuleerd om nieuwe media in te zetten bij de creatie van hun voorstellingen en performances. Als niet-reproduceerbare ‘live’ kunst is het theater bij uitstek gevoelig voor de toevloed van virtuele media. Juist daarom worden studenten uitgedaagd een strategie te ontwikkelen en te onderzoeken hoe hiermee om te gaan.

Lees meer

www.kunstonderwijsvande21ste-eeuw

<http://www.zuyd.nl/onderzoek/lectoraten/autonomie-en-openbaarheid-in-de-kunsten>

<http://www.zuyd.nl/onderzoek/lectoraten/technology-driven-art>

5. Agenda studiejaar 2015 - 2016

De uitwerking van het Sectorplan kunstonderwijs is programmatisch met een implementatietermijn van vier jaar: van studiejaar 2012-2013 tot en met het jaar 2015-2016. Dat betekent dat de hogescholen momenteel werken aan het laatste uitvoeringsjaar: kwaliteitsversterking conform de lijnen uit het Sectorplan en realisering van de reductieafspraken.

Daarnaast zal het studiejaar 2015-2016 in het teken staan van de voorbereiding van een sectoragenda voor de periode na het Sectorplan. De hogescholen hebben namelijk met elkaar besloten om de samenwerking - die is versterkt door het Sectorplan - met elkaar voort te zetten.

In een vervolgagenda zullen de hogescholen hun gezamenlijke ambities formuleren en de relevante thema's benoemen. Deze beknopte agenda voor de periode 2016 – 2020 zal primair kwalitatief van aard zijn, waarin een aantal thematische prioriteiten wordt benoemd. Referentiepunten zijn daarbij onder andere de ontwikkelingen in en rond het kunstonderwijs, de strategische agenda van de minister en de strategische agenda van de Vereniging Hogescholen #2025 wendbaar & weerbaar.

De bestuurders in het kunstonderwijs hebben het sectoraal adviescollege kunstonderwijs gevraagd advies uit te brengen over de inhoudelijke thema's voor de vervolgagenda. De netwerken in het kunstonderwijs (de landelijke opleidingsoverleggen) en externe stakeholders worden bij dat proces betrokken.

Agenda 2015-2016

Tijdpad tot juli 2016	Actiepunten kunstonderwijs
oktober 2015	<i>vervolg agenda kunstonderwijs- stap 1</i> Besluitvorming over de processtappen.
november 2015	<i>vervolg agenda kunstonderwijs- stap 2</i> Voorbereiding op de vervolgagenda kunstonderwijs: bijeenkomst sectoraal adviescollege kunstonderwijs en de netwerken in het kunstonderwijs.
februari 2016	<i>vervolg agenda kunstonderwijs – stap 3</i> Bijeenkomst sectoraal adviescollege kunstonderwijs en de netwerken
maart 2016	<i>vervolg agenda kunstonderwijs – stap 4</i> Bespreken van de thema's voor de vervolgagenda, aan de hand van advies van het sectoraal adviescollege kunstonderwijs.
maart 2016	<i>Tussenstand inschrijvingen in het kunstonderwijs</i> Overzicht van de inschrijvingen oktober 2015 en tussenmoment maart 2016
april 2016	<i>vervolg agenda kunstonderwijs – stap 5</i> Reflectie met het werk- en beroepenveld
juni 2016	Vierde en laatste voortgangsrapportage Sectorplan kunstonderwijs
september 2016	Oplevering vervolgagenda kunstonderwijs

Uitgave

Vereniging Hogescholen

Prinsessegracht 21

2514 AP Den Haag

www.vereniginghogescholen.nl

Verschijningsdatum

december 2015

